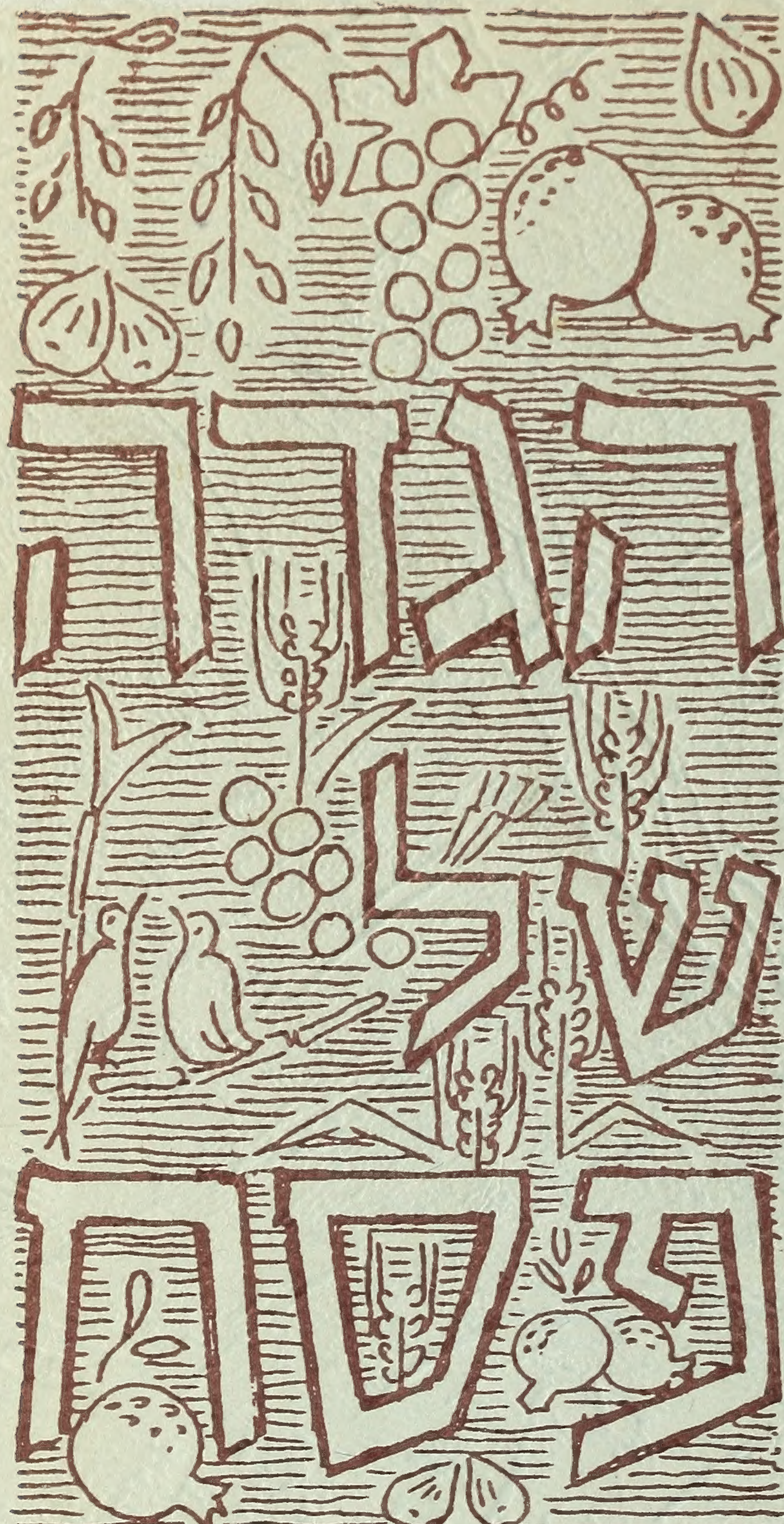

גשר

החדש הזה

הזה לכם ראש חדשים
ראשון הוא לכם לכל
חדשי השנה – חדש
האביב ובחדש האביב
בארבעה עשר בו,
פסח הוא, זמן חרותנו
והיה היום הזה לכם
לזכרון וחגותם אותו
לדורותיכם. כי בעצם
היום הזה יצאו
צבאותיכם מארץ
— מצרים —

הגיע ליל פסח

כל העולם כלו אומר
הלל, כי בלילה זה
אוצרות טללים נפתחים:

גשם חלף וסתו עבר והכל בעתו נעצר:
לך לשלום, גשם
דודאים נתנו ריח בגינת דודים:
בוא בשלום, טל
כח ברקים וצפרי שחק עשו שליחותם:
לך לשלום, גשם
לאגר בקציר גדולי חציר:
בוא בשלום, טל
כד״ח מימיך נשאת שפלים ומלאו אסמיך:
לך לשלום, גשם
נעים שמחות ופרי עץ הדר עת יתעורר:
בוא בשלום, טל

טל צוה שנה טובה ומעטרת
פרי הארץ לגאון ולתפארת
טל נופף עלי ארץ ברוכה
ממגד שמים שבענו ברכה
טל יעסיס צוף הרים
זמרה נגעים וקול נרים

מי שיוצא בימי ניסן ורואה
אילנות שמלבלבים אומר :
ברוך שלא חיסר בעולמו כלום
וברא די בריות טובות ואילנות
טובים להתנאות בהם בני אדם

כי הנה הסתו עבר, הגשם
חלף, הלך לו. הנצנים נראו
בארץ, עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה, הגפנים
סמדר נתנו ריח.
אחזו לנו שועלים קטנים מחבלים
כרמים וכרמינו סמדר.
נשכימה לכרמים, נראה
אם פרחה הגפן, הנצו
רימונים.
הדודאים נתנו ריח, ועל
פתחינו מגדים, חדשים —
גם ישנים.

כתנות פסים לבש הגן
וכסות רקמה – מדי דשאו
ומעיל תשבץ עטה כל עץ
ולכל עין הראה פלאו
כל ציץ חדש לזמן חודש
יצא שוחק לקראת בואו

אך לפניהם שושן עבר
מלך כי על הורד כסאו
יצא מבין משמר עליו
וישנה את בגדי כלאו
כי לא ישתה יינו עליו –
האיש ההוא ישא חטאו

ניבים דובדיב אלי
זרעינו במענית לבב
ויום יגיע והיינו
לשבלי זהב.
וילד רך יבוא אליך
פרחי דגן לבוד
והלך דל במלילותין
רעבונו ישבר.
חרוש חורש וזרע זורע
במענית הלב
ובואו בואו זר ורע
לחג קציר קרב

שמור את חודש האביב
ועשית פסח כי
בחודש האביב הוציאך ה׳ אלוהיך
ממצרים לילה

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעה דמצרים. כל דיכפין יתי וייכול, כל דיצריך יתי ויפסח. השתא הכא לשנה הבאה בארעה דישראל. השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין.

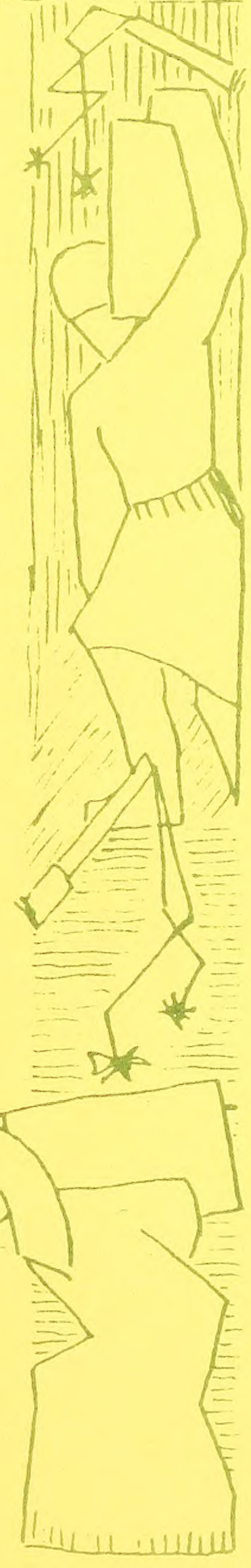
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה
הלילה הזה כלו מצה
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות
הלילה הזה כלו מרור
שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין
הלילה הזה כלנו מסובין
שבכל הלילות אנו טרודים בדאגות חולין
הלילה הזה כלו שמחת חג

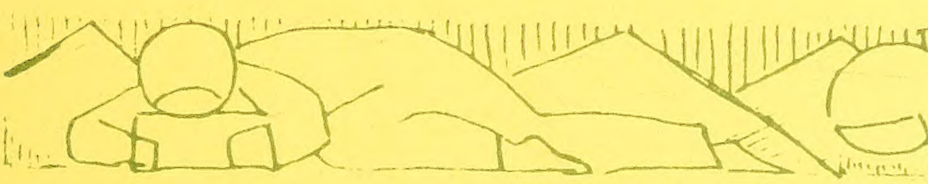
קדש ליציאת מצרים

היינו לפרעה במצרים
ויוציאנו ה׳ אלהינו ביד חזקה
ובזרוע נטויה, ואלו לא הוציא
הקדוש ברוך הוא את אבותינו
ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני
בנינו משועבדים היינו לפרעה
במצרים, ואפילו כלנו חכמים כלנו
נבונים, כלנו יודעים את התורה
מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים
וכל המרבה לספר ביציאת
מצרים הרי זה משובח

בכל דור ודור חיב
אדם לראות את עצמו
כאלו הוא יצא ממצרים

כל

שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח באלו לא יצא ידי חובתו, ואלו הן:

פסח

על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים בנגפו את המצרים ואת בתינו הציל

מצה

זו על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ שנאמר: ויאפו את הבצק עוגות מצות כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צידה לא עשו להם

מרור

על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו שנאמר: וירעו לנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה.

כנגד ארבעה בנים דברה תורה: אחד חכם
ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול

חכם מה הוא אומר: מה העדות והחוקים
והמשפטים אשר צוה ה׳ אלוהינו אתכם ואף
אתה אמור לו כהלכות הפסח: אין מפטירין
אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר: מה העבודה הזאת לכם
לכם ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל
כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו:
בעבור זה עשה ה׳ לי בצאתי ממצרים. לי ולא
לו. אילו היה שם לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר: מה זאת. ואמרת אליו:
בחוזק יד הוציאנו ה׳ ממצרים מבית עבדים.

שאינו יודע לשאול את פתח לו,
שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמור
בעבור זה עשה ה׳ לי בצאתי ממצרים

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא
ידע את יוסף ויאמר אל עמו: הנה עם בני
ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן
ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם
הוא על שונאינו ונלחם בנו. וישימו עליו
שרי מסים למען ענותו בסבלותם, ויבן
ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס

וכאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרץ

ויצו פרעה את הנוגשים ואת שוטריו,
לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבן
לבנים. הם ילכו וקוששו להם תבן. ויפץ
העם בכל ארץ מצרים לקושש קש
לתבן. ויבואו שוטרי ישראל ויצעקו
אל פרעה לאמר: למה תעשה כה
לעבדיך, תבן אין ניתן לעבדיך, ולבנים
אומרים לנו - עשו. והנה עבדיך מוכים

ומשה היה רועה צאן יתרו
וינהג את הצאן אחר המדבר
וירא אליו מלאך ה׳ בלבת אש
מתוך הסנה, וירא והנה הסנה
בוער באש, והסנה אינו אוכל.
ויאמר משה: אסורה נא ואראה
את המראה, מדוע לא יבער הסנה
ויקרא אליו ה׳ מתוך הסנה
ויאמר: ראה ראיתי את עני עמי
ישראל ואת צעקתם שמעתי
וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו
אל ארץ טובה ורחבה, ארץ זבת
חלב ודבש. ועתה לך ואשלחך
אל פרעה, והוצא את עמי בני
ישראל ממצרים

ידע תדע

כי גר יהיה זרעך
בארץ לא להם, ועבדום
ארבע מאות שנה, ואחרי
כן יצאו ברכוש גדול

וידבר משה כן אל בני ישראל, ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה. ואחר באו משה ואהרון ויאמרו אל פרעה: שלח את עמי. ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם. ויאמר ה׳ אל משה: בוא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי אותותי אלה בקרבו.

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים. ואלו הן:

דם צפרדע
כנים ערוב
דבר שחין
ברד ארבה חשך
מכת בכורות

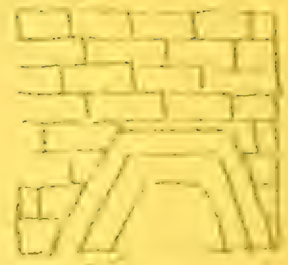
והיא שעמדה

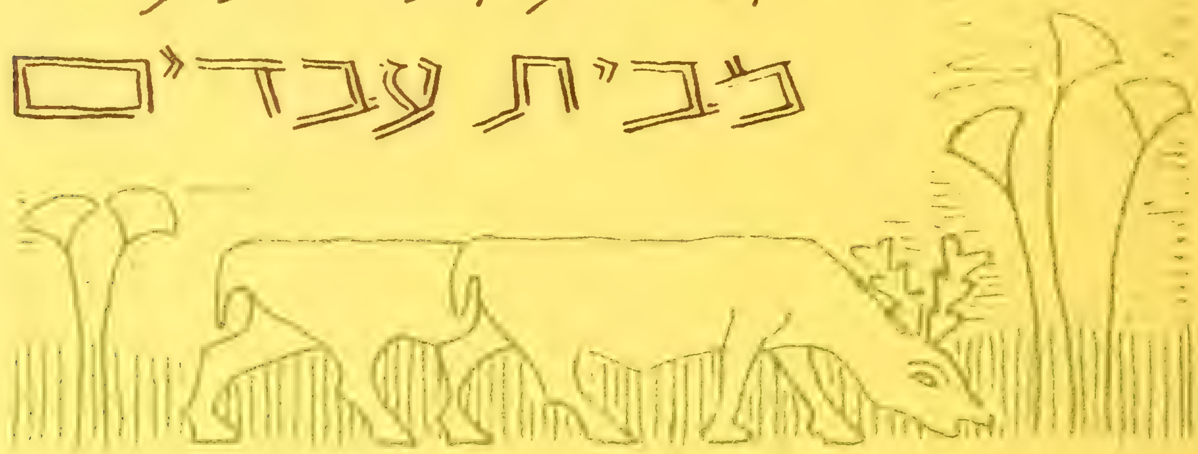
לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד
עמד עלינו לכלותינו: אלא
שבכל דור ודור עומדים עלינו
לכלותנו והקב״ה מצילנו מידם

לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם:
פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים
וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים
והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את
ידי לתת אותה לכם מורשה

זכור את היום הזה
אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים

ויהי בחצי הלילה וה הכה כל בכור
בארץ מצרים, מבכור פרעה היושב
על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור.
ויקם פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר:
קומו צאו מתוך עמי, גם אתם גם
בני ישראל

עבדים היינו
עתה בני חורין

וישא העם את בצקו טרם יחמץ,
משארותם צרורים בשמלותם על שכמם.
ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה וגם ערב
רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד.
ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים
עוגות מצות כי לא חמץ, כי גורשו
ממצרים וגם צידה לא עשו להם

ליל שמורים הוא הלילה הזה
לכל בני ישראל לדורותם

היום אתם יוצאים בחדש האביב

ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי
בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה׳ מארץ מצרים

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם
אלהים דרך ארץ פלשתים ויסב את העם
דרך המדבר ים סוף. וחמושים עלו בני
ישראל מארץ מצרים. ויגד לפרעה כי ברח העם
ויהפך לבב פרעה ויאסר את רכבו ואת עמו לקח
עמו. וישאו בני ישראל את עיניהם והנה
מצרים נוסע אחריהם, וייראו מאד ויאמרו אל
משה: המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות
במדבר. ויאמר משה: אל תיראו, התיצבו וראו את
ישועת ה׳. ויבואו בני ישראל בתוך הים והמים
להם חומה מימינם ומשמאלם. וירדפו מצרים
ויבואו אחריהם כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו.
וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים
לכל חיל פרעה ולא נשאר בהם עד אחד

בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לועז
היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינס, הירדן יסב לאחור
ההרים רקדו כאילים, גבעות כבני צאן

ותקח מרים הנביאה את התוף בידה
ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות

ותען להן מרים:
שירו לה'
כי גאה גאה
סוס ורוכבו
רמה בים
בתופים
ובמחולות
אמר אויב
ארדוף אשיג
אחלק שלל
צללו כעופרת
במים אדירים

קומו תועי מדבר

צאו מתוך השממה, עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה
רב לכם לנוע, לנוד בערבה, ולפניכם פרושה דרך
גדולה, רחבה. רק ארבעים שנה נתע בין ההרים
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים. אל נא יעצרונו
פגרי הנכשלים שבעבדותם מתו. נפסח על החללים
יקברו בקלונם סרוחים על צרורותם שבכתפם נשאו
ממצרים אותם. ימתק למו חלומם, רב בצלים שומים
דודים מלאי בשר רבים ועצומים. עוד היום או מחר יחלוף
רוח קדים, עם העיט גופת אחרון העבדים. קומו,
איפוא, נדים, עזבו את השממה אך אל יעל קולכם. דרכו
עוז בדממה. פן צעדכם יעיר מדבר ונרדמיו, איש
ואיש בלבבו ישמע הד פעמיו. איש בלבבו ישמע
קול אלוה דובר: לך היום אל ארץ חדשה ארנה,
עובר. לא, לא לחם קלוקל, שלו ודגן שמים, לחם
עצב תאכל פרי עמל ידים. לא, לא אוהל תוהו
ועליות שחקים, בית אחד תבנה, אוהל אחד
תקים. כי מלבד המדבר תחת השמים עוד לאלוה
עולם גדול ורחב ידים. ומלבד יבלל הישימון,
דמי הציה, תרגש תחת שמשו ארץ יפה־יפה

מקראות
ישראל

להיות לעם אלרים ואתה עוד
לעם לא היית, אשר און ומרחב
לו. ובטרם גבולות נחלתך השגת
אשר יעד לך אלהים ובטרם נצבת
על אדמתך איתן וישתערו עליך
גויים אדירים ויפרעוך שוב ופרע
ונטש מקוקע מטעיך והפך זרעך
לרוחות השמים. אולים ויתומים
נדו בניך תחת שמי נכר

ובא אבדתם בלבם

ולקחתי אתכם מן הגויים וקבצתי
אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם,
ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם
והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב
בשר, וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם

והיה ביום ההוא יום נקמה לה׳ להנקם
מצריו. כי הנה אויביך יהמיון ומשנאיך ירימו
ראש. על עמך יערימו סוד ויתיעצו על
צפוניך אמרו, לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר עוד
שם ישראל. שיתמו כגלגל, כקש לפני רוח
ויבושו ויבהלו עדי עד - יחפרו ויאבדו.
גם שכידיה בקרב הפגו, נסו יחדו לא עמדו
כי יום אידם בא אליהם עת פקודתם

מה״ נאוו עלי הרים רגלי מבשר
שלום כבנין עירך. קול צופיך ישאו
קול רינה התנערי מתוך מאינה. עין
בעין תראי שכינה ושבו בניך
לגבולך. לשבויים דרור בשיר
ומזמור, אל בית הר המור יהי שבילך.
סלו, סלו את המסילה, פצחו רינה
ותהילה. יבוא מבשר בלשון ומלה
קומי אורי כי בא אורך.

שא״ סביב עיניך וראי, כלם
נקבצו באו לך. בניך מרחוק יבואו
ובנותיך על צד תאמנה אז תראי ונהרת
ופחד ורחב לבבך: מי אלה כעב
תעופינה וכיונים אל ארבותיהם כי לי
איים יקוו ואניות תרשיש להביא
בניך מרחוק, ופתחו שעריך
תמיד, יומם ולילה לא יסגרו

הנה ימים באים

ונגש חורש בקוצר
ודורך ענבים במושך
הזרע. והטיפו ההרים
עסיס וכל הגבעות
תתמוגגנה. ושבתי את

שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות
וישבו
ונטעו כרמים
ושתו את יינם
ועשו גנות
ואכלו פרים
ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו
עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם

שוקק דם האביב, סואן ומזנק למרחב
והעינים טובלות בתכלת שחק והלב רן
בהמית אביבים וחרות. לא פסו אמונים. כל
עוד ידים נכונו לנתק כבלים יש תקוה ופדות.
מצרים, ארץ העבדות, הלחץ והמצוקה, מצרים
השחורה של האנושיות, עוד נפדה ממך ועוד
ישמע משק כבלים נשברים וינשא זמר גאולים

חסל סדור פסח

כהלכתו, ככל משפטו
וחוקתו. כאשר זכינו
לסדר אותו כן נזכה
לעשותו.

זך שוכן מעונה קומם
קהל עדת מי מנה
קרב נהל נטעי כנה
פדויים לציון ברינה

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה
רם הודע כי לך היום אף לך הלילה
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה
תאיר כאור יום חשכת
לילה

אליהו הנביא, אליהו התשבי, אליהו הגלעדי
במהרה יבוא אלינו עם משיח בן דוד

ומשה הכה על צור
במטה הכה על סלע.
במטה הכה על סלע
ויצאו ממנו מים
הפלא ופלא
אמן סלה.

ומשה הביא גדי
ויניקיהו דבש מסלע
ויהי קולו כמעין
זך וצלול כמים
הפלא ופלא
אמן סלה.

וקרנים צמחו לגדי
קרני צור, קרני סלע
וזאבים שבעים נחה בן
ועבר באש, במים.
הפלא ופלא
אמן סלה.

על גבע רם, על ראש התל

חליל רועה שם מחלל
קומו חדש לישראל.
ולרועה רק אוהל בד
ולו רק גדי, גדי אחד

חד גדיא, חד גדיא

חפז ובא חתול בליל:
פנו גם לי מקום בתל.
במוני לא ילך בטל
ענו בזמר פה אחד:
בחפץ לב, חתול צייד

חד גדיא, חד גדיא

בא נובח-הב, רץ, משתדל
האין מקום גם לי בתל
שמור אשמור יומם וליל
ענו בזמר פה אחד:
תן יד חבר, הב לנו יד

חד גדיא, חד גדיא

ומי זה בא, שתיל-מקל
שתלוני חברים בתל
אצמח לפרי, אגדל לצל.
ענו בזמר פה אחד:
פרי וצל - כמה נחמד

חד גדיא, חד גדיא

ואש יצאה ממאפל
יהי זיו אור ואש בתל
לקלות, לצלות, אפות, בשל
ענו בזמר פה אחד:
ברון תהיה האור לעד

חד גדיא, חד גדיא

ופלג זך שט, מקלל
קחו, משכוני עד התל
ויהי אז משק להלל
אני בזמן פה אחד
מצאנו מים - נתעודד

חד גדיא, חד גדיא

אז בא שור-פר, אט מתנהל
חורש אני את כל התל
היש כמוני בן-עמל
ענו בזמר פה אחד:
אם לחם לנו, לא נפחד

חד גדיא, חד גדיא

על גבע רם, על ראש התל
חרמש ניצץ ומצלצל
צליל קציר לישראל.
נרימה זמר פה אחד
נניפה עומר בשיר הידד

חד גדיא, חד גדיא

אחד מי יודע

אחד אני יודע

אחד אלוהינו שבשמים ובארץ

שני לוחות הברית

שלושה אבות

ארבע אמהות

חמשה חומשי תורה

ששה סדרי משנה

שבעה ימי שבתא

שמונה ימי מילה

תשעה ירחי לידה

עשרה דבריא

אחד עשר כוכביא

שנים עשר שבטיא

שלשה עשר מדיא

